

**EESTI HOIURAAMATUKOGU JA
FILIAALI
EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGU
TEGEVUSARUANNE
2006.AASTAL**

Märts 2007

SISUKORD

EESTI HOIURAAMATUKOGU 2006. AASTA ARUANNE	3
1 RAAMATUKOGU ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE	4
1.1 HINNANG SISEKONTROLLISÜSTEEMI KOHTA	7
1.2 INFOTEHNOLOOGIA ÜLEVAADE	7
2 HOIUKOGU TEGEVUSARUANNE	9
2.1 KOMPLEKTEERIMINE	9
2.2 KOGUDE KORRALDUS JA SÄILITAMINE	10
2.3 TÖÖTLEMINE	10
2.4 LUGEJATEENINDUS	11
3 TEGEVUS VAHETUS- JA VARUKOGUNA	11
3.1 VAHETUSOSAKONNA TEGEVUSE ÜLEVAADE	12
3.2 VARUKOGU ÜLEVAADE	13
4 HOIURAAMATUKOGU FILIAALI TEGEVUS	14
5 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS (KOOS EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGUGA)	14
6 KAADER (STATISTILINE KOOS EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGUGA) JA TÖÖALANE KOOLITUS	16
7 TEGEVUSKAVA 2007. AASTAKS	18
EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGU 2006. AASTA ARUANNE	20
1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE	20
2 KOGUD	21
3 TEAVIKUTE LAENUTAMINE	22
4 HELIKANDJATEL TEAVIKUTE VALMISTAMINE	23
5 PUNKTKIRJAS TEAVIKUTE VALMISTAMINE	23
6 JUURDEPÄÄS ELEKTROONILISELE TEABELE	23
7 TEGEVUSE TUTVUSTAMINE	24
8 KAADER	25
9 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS	25
10 VISIOON	26

EESTI HOIURAAMATUKOGU 2006. AASTA ARUANNE

Eesti Hoiuraamatukogu põhiülesanded on:

- võtta teistelt Eesti raamatukogudelt vastu ja säilitada harva kasutatavaid, kuid teaduslikku, kultuurilist või ajaloolist väärtust omavaid väljaspool Eestit ilmunud võõrkeelseid teavikuid;
- teha Eesti Hoiuraamatukogus säilitatavad trükised elektronkataloog ESTER kaudu kättesaadavaks kõigile huvilistele;
- võtta vahetuskogusse vastu teistelt raamatukogudelt, asutustelt ning eraisikutelt trükiseid;
- vahendada vahetuskogust trükiseid raamatukogudele nende kogude täiendamiseks või hävinud väljaannete asendamiseks.

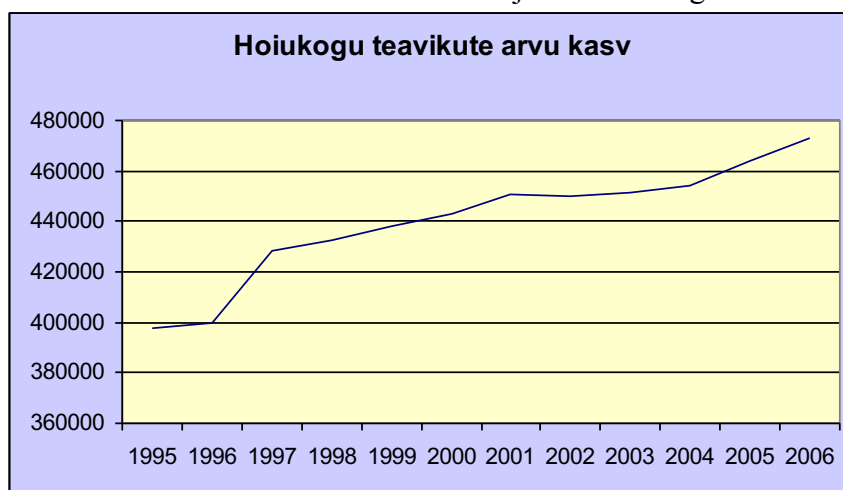
Eesti Rahvusraamatukogu depoohoidla ja vahetuskogu baasil loodud Eesti Hoiuraamatukogu alustas oma tegevust 1.jaanuaril 1995.a. Alates 1996.a. kuulub Eesti Hoiuraamatukogu Kultuuriministeeriumi haldusalasse. Põhimõttelistes küsimustes nõustab raamatukogu Eesti Hoiuraamatukogu Nõukogu.

Aastal 2002 astus Eesti Hoiuraamatukogu Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi liikmeks ja liitus integreeritud raamatukogusüsteemiga INNOPAC.

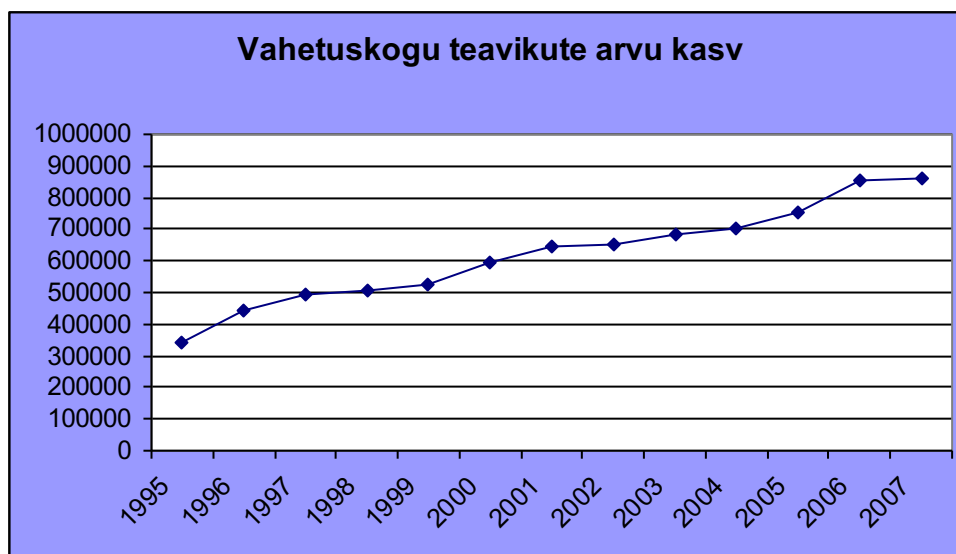
Alates 1.jaanuarist 2004 töötab Eesti Hoiuraamatukogu filiaalina Eesti Pimedate Raamatukogu, mille ülesanne on valmistada, koguda, säilitada ning laenutada nägemispuudega inimestele heli- ja punktkirjas teavikuid.

2004.a. võeti Eesti Hoiuraamatukogu vastu IFLA (Rahvusvaheline Raamatukoguühingute ja – institutsioonide Liit) täisliikmeks.

Järgnev tabel näitab Eesti Rahvusraamatukogu depoohoidla ja vahetuskogu baasil loodud Eesti Hoiuraamatukogu hoiukogu teavikute arvu kasvu raamatukogu asutamisaastal kogus olnud 397 785 teavikult 472 704 teavikuni 2007.a. 1.jaanuari seisuga.

Vahetuskogus oli 1995.a. 343 720 teavikut, 2007.a. 1.jaanuari seisuga on teavikuid 862 197.

1 RAAMATUKOGU ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE

Vastavalt Eesti Hoiuraamatukogu põhimäärusele nõustab raamatukogu tegevust põhimõttelistes küsimustes nõukogu. Nõukogu koosseisu ja põhimääruse kinnitab Eesti Hoiuraamatukogu direktori ettepanekul kultuuriminister.

Kultuuriministri 14.märtsi 2005.a. käskkirja nr. 107 "Eesti Hoiuraamatukogu Nõukogu koosseis" põhjal nõustas Eesti Hoiuraamatukogu tegevust nõukogu järgmises koosseisus:

Rutt Enok
Maimu Heintalu
Katrín Kaasik
Priit Kasepalu
Eve Lipand
Sigrid Mandre

Kristina Pai
Erki Raadik
Hilja Rikmann
Kalju Tammaru
Meeli Veskus
Mihkel Volt

Harju Maakonnaraamatukogu
Eesti Hoiuraamatukogu
Eesti Meditsiiniraamatukogu
Eesti Pimedate Raamatukogu
Eesti Hoiuraamatukogu
Tallinna Ülikooli Akadeemiline
Raamatukogu
Tartu Ülikooli Raamatukogu
Eesti Hoiuraamatukogu
Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu
Eesti Hoiuraamatukogu
Eesti Kultuuriministeerium
Eesti Rahvusraamatukogu

Nõukogu koosolekul 11.05.2006.a., millest võttis osa nõukogu koosseisu kümme liiget (puudusid Tartu Ülikooli Raamatukogu ja Eesti Meditsiiniraamatukogu esindajad), andis direktor Vaiko Sepper ülevaate Eesti Hoiuraamatukogu 2005.a. tegevusest ning 2006.a. plaanidest.

Hoiuosakonna töö tulemustest rääkides rõhutas direktor, et 2005. a. jooksul võeti teistelt raamatukogudelt vastu neli korda rohkem trükiseid kui 2004. a., kokku 10 000 teavikut. Osakonna töötajad sisestasid elektronkataloogi ESTER 6500 uut kirjet; Kirjasto 3000-st konverteeriti INNOPAC-süsteemi 5000 biblio- ja 10 000 eksemplarikirjet. Eesti Hoiuraamatukogusse saabunud ajalehed on täielikult sisestatud ESTER kataloogi.

Vahetusosakonda saabus 2005. a. aasta jooksul 218 000 trükist, 23 000 anti üle teistele raamatukogudele ja 93 000 suunati makulatuuri. Aasta lõpus oli vahetuskogus 855 000 trükist.

Ekspluatatsiooniosakonna 2005. a. tegevuse puhul tõi direktor esile kaht suurt projekti, milleks on automaatse gaaskustutamissüsteemi ja liikuvate riilite paigaldamine hoidlates.

2006. a. tegevuskavast ülevaadet andes nimetas direktor järgmisi ülesandeid: töötajate igakülgsem kaasamine raamatukogu arengusuundade arutellu, kodulehekülje kujunduse muutmine ja sisu ajakohastamine, Eesti Hoiuraamatukogu teenuste laialdasem tutvustamine, töökeskkonna parandamine, töötajate koolitustest osalemise motiveerimine.

Kaasettekande teinud Eesti Pimedate Raamatukogu direktor Priit Kasepalu rõhutas, et 2005. a. on laenutuste arv võrreldes eelmise aastaga üle kahe korra suurenenud, kuigi lugejate arv on jäänud enam-vähem samale tasemele. Raamatukogu poolt pakutavaid teenuseid on tutvustatud rahvusvahelisele punktkirjapäevale ja ettelugemispäevale pühendatud lugejate konverentsil, Pimedate Liidu infolehe Valguse Kaja, ajalehtede, ajakirjade ning raadioesinemiste kaudu. Edaspidi tuleb raamatukogu tutvustamisel rohkem tähelepanu pöörata nägemispuudega inimestele, kes ei kuulu pimedate ühingutesse.

Nõukogu otsustas võtta Eesti Hoiuraamatukogu direktori ettekande raamatukogu tegevusest 2005. a. teadmiseks.

04.07.-06.10.2006. a. Kultuuriministeeriumi siseauditi osakonna poolt läbiviidud sisekontrolli süsteemi toimimise hindamise käigus Eesti Hoiuraamatukogus tegi audiitor tähelepaneku, et Eesti Hoiuraamatukogu nõukogu töös osalevad ka Eesti Hoiuraamatukogu enda töötajad, kuigi see ei ole fikseeritud nõukogu põhimääruses. Audiitor ei pidanud asutuse töötajate nõukogus osalemist ka sel põhjusel soovitavaks, et nad võivad kallutada nõukogu teisi liikmeid raamatukogule sobivaid otsuseid vastu võtma.

Kultuuriministri 30.11.2006. a. käskkirjaga nr. 356 tehti alljärgnevad muudatused kultuuriministri 14. märtsi 2005. a. käskkirjas nr. 107 ja nõukogust arvati välja alljärgnevad liikmed:

Maimu Heintalu	Eesti Hoiuraamatukogu
Eve Lipand	Eesti Hoiuraamatukogu
Erki Raadik	Eesti Hoiuraamatukogu
Kalju Tammaru	Eesti Hoiuraamatukogu
Priit Kasepalu	Eesti Pimedate Raamatukogu

Eesti Hoiuraamatukogu nõukogu teine koosolek toimus 30.11. 2006. a. , millest võttis osa nõukogu viis liiget (puudusid Meditisiinraamatukogu ja Tallina Tehnikülikooli Raamatukogu esindajad). Kutsutud olid Eesti Hoiuraamatukogu direktor, hoiu- ja vahetusosakonna

juhatajad, peavarahoidja, Eesti Pimedate Raamatukogu direktor ja Kultuuriministeeriumi siseauditi osakonna juhataja kt.

Päevakorras oli:

1. Ressursi kasutamise ja sisekontrolli süsteemi toimimise hindamine Eesti Hoiuraamatukogus 2005.-2006.a.
2. Varukoguga seonduvad küsimused
3. Vahetuskogu komplekteerimise põhimõtete arutelu

Esimese teema kohta andis põhjaliku ülevaate Kultuuriministeeriumi siseauditi osakonna juhataja kt. Liili Kaska. Mõningaid auditi tähelepanekuid ressursi kasutamise hindamisest:

- investeeringute kajastamine raamatupidamises ei vastanud raamatupidamise eeskirjadele
- põhjendamatud sõidukite majandamiskulud
- varukogu teavikute rahaline arvestus oli valel alustel
- puudub ülevaade saadud IT seadmetest ja teenustest
- rendihinnad on viimata vastavusse turuhinnale selles piirkonnas;

sisekontrolli süsteemi toimise hindamisest:

- raamatukogu struktuur on üle paisutatud
- ametijuhendid ja töölepingud ei ole alati omavahel vastavuses
- sisekorraeskirjad on vananenud
- raamatupidamise sise-eeskirjades on vastuolud;

kogude korraldamisest:

- puudusid kogude komplekteerimise ja puhastamise kirjalikult vormistatud põhimõtted
- varu- ja vahetuskogu puhul puudub kontrollimehhanism
- vahetuskogu kustutusaktid on viseeritud ainult osakonnajuhataja poolt.

Varukoguga seonduvate küsimuste arutelu käigus tegi Meeli Veskus teatavaks Kultuuriministeeriumi seisukoha: lõpetada Eesti Hoiuraamatukogus varukogu komplekteerimine ja anda varem selleks otstarbeks eraldatud raha Eesti Pimedate Raamatukogule teavikute ostmiseks.

Vahetusosakonna töö paremaks korraldamiseks koostati vahetuskogu kasutuseeskiri, juhendid vahetuskogu komplekteerimisest ja trükiste kustutamisest, mis olid enne koosolekut nõukogu liikmetele tutvumiseks saadetud. Nõukogu liikmed tegid mõningaid ettepanekuid esitatud dokumentide täiendamise kohta.

Nõukogu otsustas:

1. võtta teadmiseks Kultuuriministeeriumi siseauditi osakonna juhataja kt. Liili Kaska ettekanne Eesti Hoiuraamatukogu 2006.a. audititest;
2. toetada Kultuuriministeeriumi ettepanekut Eesti Hoiuraamatukogu varukogu likvideerimisest;
3. täiendada vahetusosakonna kasutuseeskirja ja vahetuskogu komplekteerimise juhendit.

1.1 HINNANG SISEKONTROLLISÜSTEEMI KOHTA

2006.a. jooksul viidi Eesti Hoiuraamatukogus läbi kolm auditit.

Vastavalt KMRA Audiitorbüroo ja Eesti Hoiuraamatukogu vahel 16.05.2006.a. sõlmitud lepingule kontrollis audiitorbüroo Eesti Hoiuraamatukogu seisuga 31.12.2005 koostatud bilansi ja 2005.a. tulemiaruaande õigsust. Audit teostati perioodil 16.05.2006.- 30.05.2006.a. vannutatud audiitor Tiina Maalinn ja assistent Evi Proosa poolt. Tulenevalt sellest, et kontrolli käigus ei esitatud audiitorfirmale vastavasisulist kinnituskirja neile esitatud andmete ning raamatupidamise aruannetes esitatud andmete kõikehõlmavuse, raamatupidamises kasutatud arvestuspõhimõtete ja hindamisaluste sobivuse ning piisaval tasemel sisekontrolli olemasolu kohta ja samuti ebapiisava kontrolliprotseduuride mahu tõttu, ei andnud KMRA Audiitorbüroo hinnangut ülalmainitud raamatupidamise aruannete kohta.

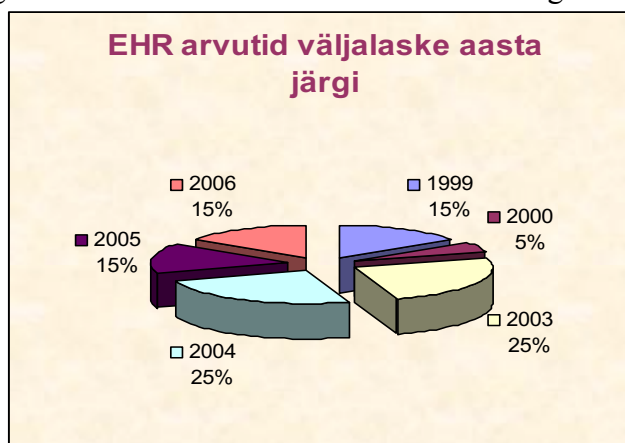
Vastavalt Kultuuriministeeriumi siseauditi osakonna 2006. aasta tööplaanile viidi läbi audit eesmärgiga anda hinnang ressursside kasutamise seaduslikkuse, eesmärgipärasuse ja tulemuslikkuse kohta 2006.a I poolaastal. Auditi raames tehti järelkontroll 2005. aasta majandusaasta aruande auditis toodud ettepanekute rakendamise osas. Audit algas 03.07. 2006.a, vahearuaanne esitati asutuse juhile tutvumiseks ja kommenteerimiseks 03.10. 2006.a. Auditi läbiviija oli Kultuuriministeeriumi siseauditi osakonna finantsaudiitor Krista Vare.

Kultuuriministeeriumi siseauditi osakonna 2006.a tööplaani alusel viidi läbi sisekontrolli süsteemi toimimise hindamine Eesti Hoiuraamatukogus. Auditeerijaks oli Kultuuriministeeriumi siseauditi osakonna juhataja kt Liili Kaska. Audit kestis vaheaegadega 4. juulist kuni 6.oktoobrini, aruanne esitati asutuse juhile tutvumiseks ja kommenteerimiseks 9.oktoobril 2006.a.

Mõlemad Kultuuriministeeriumi sisauditi osakonna poolt teostatud auditite lõpparuanded sisaldasid hulganisti tähelepanekuid ja soovitusi, mida Eesti Hoiuraamatukogu oma tegevuses arvestab.

1.2 INFOTEHNOLOOGIA ÜLEVAADE

Eesti Hoiuraamatukogus oli 2006.a. kasutusel 19 lauaarvutit ning 1 sülearvuti.

Kahel viimasel aastal on soetatud 6 uut arvutit, kuid vaatamata sellele on 20% kasutusel olevatest arvutitest (väljalaskeaastaga 2000 ja varem) moraalselt vananenud ja vajavad kiiret vahetamist.

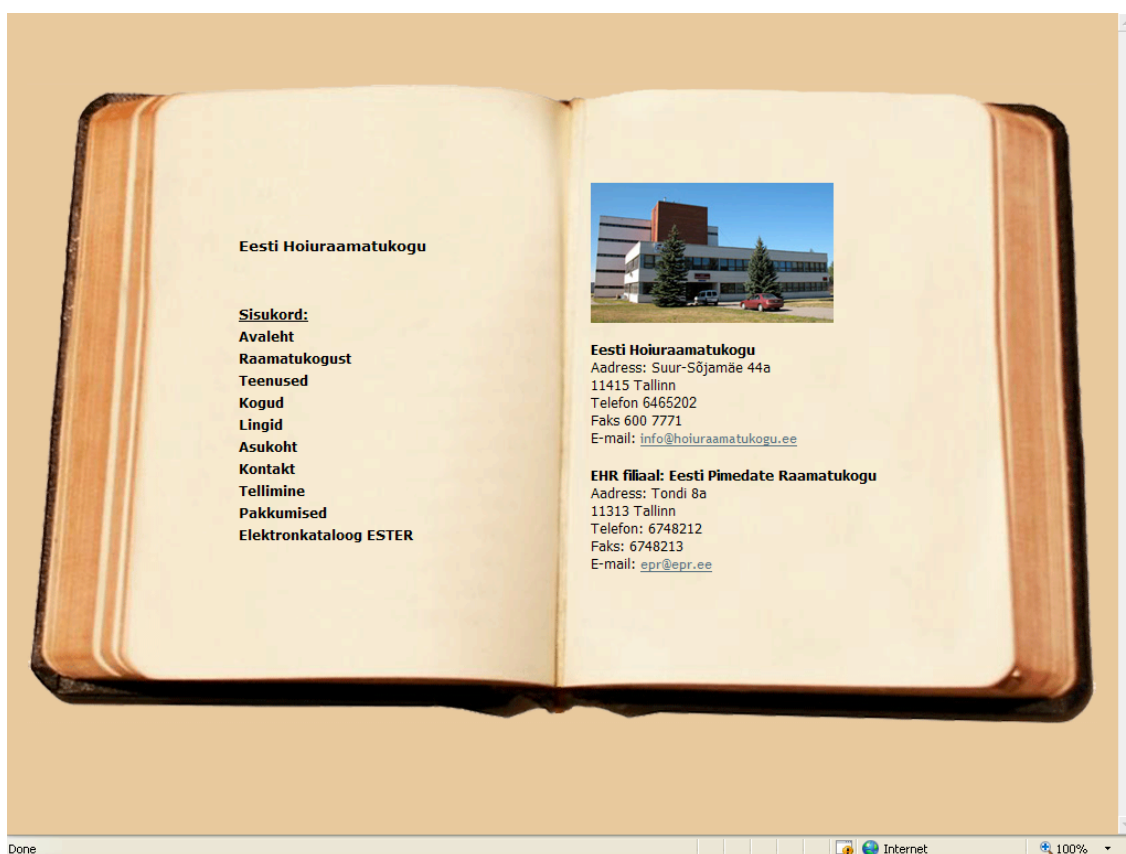
2006.a. olid Eesti Hoiuraamatukogu infotehnoloogia kulud 282 tuhat krooni, sealhulgas Eesti Pimedate Raamatukogu kulud 86 tuhat krooni.

2006.a.a eraldas Kultuuriministeerium Eesti Hoiuraamatukogule ja Eesti Pimedate Raamatukogule kokku 50 000 krooni infotehnoloogia arenduseks.

2006.a. mindi teavikute elektroonilisel kataloogimisel üle raamatukogutarkvara INNOPAC uuele veebipõhisele versioonile MILLENNIUM, millega kaasnes töötajate koolitus Eesti Rahvusraamatukogus ja olemasoleva riistvara täiendamine.

Arvutiparki hooldab AS Ordi Tallinna Teenindus. Probleemide tekkimisel võetakse ühendust AS Ordi hooldeosakonna töötajaga ning antakse olukorrast ülevaade. Vastavalt vajadusele tullakse arvuteid kohapeal hooldama või antakse nõu telefoni või eposti teel.

2006.a. sügiseks sai Eesti Hoiuraamatukogu koduleheküljg uue kujunduse ja sisu.

2 HOIUKOGU TEGEVUSARUANNE

2.1 KOMPLEKTEERIMINE

Jätkati vähekasutatavate trükiste hoiukogusse komplekteerimist. Aastate jooksul on teavikute peamised üleandjad samaks jäänud – Eesti Rahvusraamatukogu, Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu ja Eesti Meditsiiniraamatukogu. Alalisele säilitamisele võeti trükiseid vastu veel Küberneetika Instituudi ja Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogult. Hoiukogu täiendati ka oma raamatukogu vahetusosakonna trükistega.

Aruandeaasta jooksul võeti hoiukogusse vastu 8899 arvestusüksust trükiseid ja 164 mikrofilmi. Raamatukogude järgi jagunesid teavikud järgmiselt:

Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu	5848
Eesti Meditsiiniraamatukogu	1450
Eesti Rahvusraamatukogu	1382
Eesti Hoiuraamatukogu vahetusosakond	237
Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu	135
TTÜ Küberneetika Instituut	11

Aasta jooksul lisandus hoiukogusse 1926 eksemplari raamatuid, 47 aastakäiku ajalehti, 725 aastakäiku ajakirju ja 6212 eksemplari jätkväljaandeid. Uusi nimetusi saadi juurde 7848:

raamatuid	-	1926
ajakirju	-	65
jätkväljaandeid	-	5857

Kustutati 198 dubletset või lagunenuid trükist.

Seisuga 31.dets.2006.a sisaldas hoiukogu 472 704 arvestusüksust (472536 paberandjal ja 168 mikrofilmi).

Laadide järgi jagunesid teavikud järgmiselt:

raamatuid	-	437 508 eksemplari
ajalehti	-	3239 aastakäiku
ajakirju	-	20637 aastakäiku
jätkväljaandeid	-	11167 eksemplari

77 % alaliselt säilitatavatest teavikutest on vabariigis ainuexemplarid.

Hoiukogu sisaldab kõige rohkem meditsiini- ning loodus-ja täppisteadustealast kirjandust (vastavalt 29% ja 14%). Järgnevad tehnika ja tehnikateadused (9%). Vähesel määral on raamatukogud alalisele säilitamisele ka ilukirjandust andnud (1600 eks.).

Hoiukogus säilitatakse ainukesena vabariigis vanemaid võõrkeelseid ajalehti (278 nimetust), mis on ilmunud aastatel 1858-2004.

2.2 KOGUDE KORRALDUS JA SÄILITAMINE

Seoses hoidlaruumi remondiks ettevalmistusega ja uute liikuvate riulite paigaldamisega, koliti ümber IV korruse raamatute fond. Tolmust puhastati 22000 trükist.

Eesti Hoiuraamatukogule 2006.a. eraldatud investeeringud võimaldasid riulitega sisustada vaid 1/3 kõnesolevast IV korruse hoidlast. Käesoleval aastal eraldatud investeeringutega jätkatakse siirdriulite soetamist ning paigaldamist kõigepealt antud hoidlas ning järgnevateks aastateks on kavandatud ka teiste hoidlaruumide kordategemine ning statsionaarsete riulite asendamine tänapäevaste siirdriulitega.

Osakonna tööd reguleerivate dokumentidena koostati hoidlate kasutamise eeskiri ning täiendati ja parandati hoiukogu kasutuseeskirja.

2.3 TÖÖTLEMINE

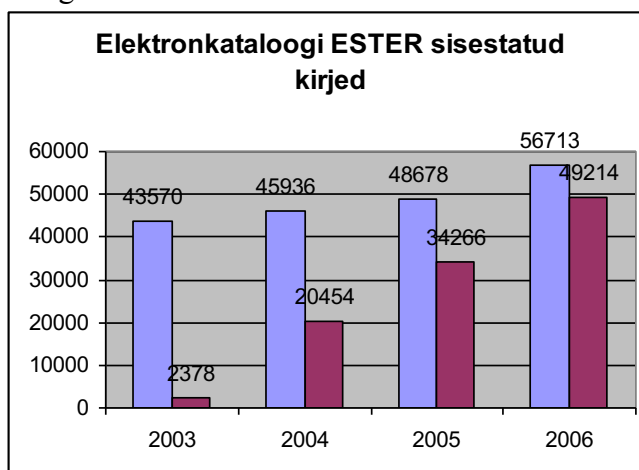
Teavikute elektroonilisel kataloogimisel mindi üle raamatukogutarkvara INNOPAC uuele veebipõhisele versioonile MILLENNIUM, millega kaasnes vastav koolitus Rahvusraamatukogus ja olemasoleva riistvara täiendamine. Muretseti juurde 1 kasutajalitsents.

Jätkati de visu Kirjasto-3000-ndest konverteeritud kirjade kohandamist INNOPACi nõuetele. Aasta jooksul parandati ja korrastati 3718 biblio- ja 4426 eksemplarikirjet. Kirjasto-3000-ndest INNOPACi ülekantud perioodiliste väljaannete kirjed on kõik lugejatele kättesaadavaks tehtud.

Uusi kirjeid sisestati elektronkataloogi 15358 (6982 biblio- ja 8376 eksemplarikirjet).

Märksõnastati ja liigitati 2795 trükist. Aasta jooksul saabunud ja kataloogitud raamatud saavad kõik märksõnad. Probleem on konverteeritud kirjetega, kuna Kirjasto 3000-ndes ei märksõnastatud. Hoiukogu teavikute kättesaadavaks tegemise kiirendamiseks elektronkataloogis ESTER võeti 2006.a tööle eriharidusega spetsialist, kes on alustanud konverteeritud kirjade tagantjärgi märksõnastamist, kuid töömaht on väga suur.

Eesti Hoiuraamatukogu hakkas raamatukogus säilitatavaid trükiseid elektronkataloogis ESTER kataloogima 2003.a. 2006.a. lõpus on elektronkataloogi ESTER sisestatud 77% Eesti Hoiuraamatukogu kataloogimisele kuuluvatest trükistest.¹

¹ Kataloogimisele ei kuulu üle 400 000 Eesti Hoiuraamatukogus säilitatava autoreferaadi.

2.4 LUGEJATEENINDUS

Sõltuvalt hoiukogu põhiülesandest – säilitada vähekasutatavaid teadusliku, tehnilise ja kultuuriväärtusega teavikuid – on ka lugejateeninduse näitarvud väikesed ja püsinud aastaid samal tasemel. Registreeritud kasutajaid oli aruandeaastal 45 ja külastusi 55. Raamatukogu veebisaidi poole pöördui 14602 korral.

Kohapeal laenutati 178 trükist. 83% laenutustest moodustasid tellimused ajalehtedele. Lugejatele tehti 110 artiklite koopiat.

Elektrooniliselt vahendati raamatukogu kasutajaile 215 koopiat. RVL-i kaudu saadeti teistele raamatukogudele 10 teavikut. Suuremate teadusraamatukogude kõrval kasutasid Hoiuraamatukogu teenuseid Raja raamatukogu, Balti Kaitsekolledzi Raamatukogu ja Viljandi Linnaraamatukogu.

Infopäringuid esitati 26 korral, nendest 11 edastati raamatukogusse elektrooniliselt.

3 TEGEVUS VAHETUS- JA VARUKOGUNA

2006.a. novembrist alates korraldasime töö Eesti Hoiuraamatukogu vahetuskogusse saabunud trükistega ümber. Siiani sorteeris kõiki vahetuskogusse saabunud trükiseid peavarahoidja, nüüd teevad seda aga vahetusosakonna töötajad, kes peavad ka vastuvõetud trükiste üle arvestust ning paigutavad need seejärel hoidlatesse.

Uus töökorraldus sorteerimisel on paari kuu jooksul üsna ladusalt sujuma hakanud, kuid siiani võtab liiga kaua aega vastuvõetud trükiste paigutamine hoidla riiulitele ja nende küsimustega tuleb vahetusosakonna töötajatel käesoleval aastal tõsiselt edasi tegeleda.

Muudatuste tegemise järel ei eralda peavarahoidja saabunud teavikute hulgast trükiseid muuseumitele ja teistele raamatukogudele esmase sorteerimise käigus vaid vastavalt võimalusele fonde läbi vaadata. Nii nagu eelmistel aastatel, on ka 2006.a. suur arv eesti trükiseid eraldatud Eesti Kirjandusmuuseumile ja Tartu Ülikooli raamatukogule. Tartu Ülikooli raamatukogu on olnud huvitatud ka võõrkeelsest kirjandusest.

Lisaks juba harjumuspärasele järjepidevale trükiste vastuvõtmisele raamatukogudelt ja eraisikutelt, tulid 2006.s. suured kogused raamatuid korruga Dvigatelist ja Arsenalist. Traditsiooniliselt annab vahetuskogusse palju trükiseid Eesti Rahvusraamatukogu. Lisaks hoiukogus säilitamiseks üleantud trükistele on suuri kogusid trükiseid, eelkõige ajakirju, üle andnud Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu. Mitmel korral andis raamatuid üle nii Tallinnas kui Tartus pr. Teder, Tartus olevaid raamatuid käis peavarahoidja koos Tartu Linnaraamatukogu kolleegidega ka sorteerimas ja pakkimas. Raamatud jõudsid Tallinna Linnaraamatukogu abil.

Seoses Eesti Hoiuraamatukogu IV korruse hoidla ettevalmistamisega uute liikuvate riiulite sisseadmiseks vaatas peavarahoidja läbi, sorteeris ning paigutas ümber vahetuskogule üle antud võõrkeelse vanema perioodika. Mõningate nimetuste lisamisest oma kogudesse oli huvitatud Tartu Ülikooli raamatukogu, osade puhul tuleb veel võrrelda leidumust teiste raamatukogudega. Võrdlemise muudab iga aastaga lihtsamaks elektronkataloog ESTER, kuhu kõik suuremad raamatukogud sisestavad üha enam ka oma vanu fonde.

Peavarahoidja on aruandeaastal jätkanud vanema võõrkeelse raamatu sorteerimist, vajadusel võrdlemist teiste raamatukogude kataloogidega ja eraldamist pakkumiseks trükiste vastu huvi üles näidanud institutsioonidele. Siin on kõige aktiivsemad olnud Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused, raudteemuuseum ja energeetikaajaloolased.

Seoses auditeerimisega valmistas peavarahoidja ette terve rea dokumentide projektid, mis fikseerivad Hoiuraamatukogu tegevuse kogude komplekteerimise, kustutamise, paigutuse ja säilitamise valdkondades. Samuti pani peavarahoidja kirja põhimõtted varukogu inventuuri läbiviimiseks, kuid seoses Kultuuriministeeriumi otsusega lõpetada varukogu komplekteerimine 2007.aastast, kadus vajadus inventuuri järele.

Vahetusosakonnal on käesoleval aastal lisaülesandeks olnud Kultuuriministeeriumi jaotuskavade põhjal eraldatud trükiste jagamine maakonnaraamatukogudele ja nende vahendusel rahvaraamatukogudele üle Eesti.

3.1 VAHETUSOSAKONNA TEGEVUSE ÜLEVAADE

Vahetuskogus oli seisuga 31.12.2006 862197 trükist. Kogu täienes 2006. aasta jooksul 191432 arvestusüksuse võrra. Kogust kustutati 184397 arvestusüksust. Teistele raamatukogudele jagati sellest 26725 trükist. Makulatuuri suunati 157672 trükist. Keeleliselt jagunes vahetuskogu 2006. aasta lõpul järgmiselt:

Eestikeelne trükis - 409557
Võõrkeelne trükis - 452640

2006 vahetuskogu

	Trükiste üldarv	s.h. perioodika (ajakirjanumbrid)	Eestik.	Võõrk.
Seis 1.01.2006	855162	289872	400979	454183
2006 tuli juurde	191432	14631	90933	100499
2006 kustutati	184397	20127	82355	102042
Seis 1.01.2007	862197	284376	409557	452640

Nagu varasematelgi aastatel on vahetuskogu kõige rohkem trükiseid saanud Eesti Rahvusraamatukogust (79989 eks., sellest 19956 eks. pisitrükist).

2006. aastal saadi annetusi 203 korral. Eraannetajaid oli neist 106 ja nad annetasid raamatukogule kokku 30126 trükist.

Suure töömahukuse tõttu lõpetati 2006. aastal eestikeelse trükise kajastamine alfabeetilises kataloogis.

Seoses uute siirdriiulite soetamisega IV korruse hoidlasse, tõsteti vabanenud statsionaarsed riulid lisavõimaluste saamiseks ja paigutuse optimeerimiseks vahetuskogu hoidlasse, mis võimaldas ümber paigutada ja korrastada vahetuskogu nootide ning suureformaadiliste albumite kogu.

Samuti korrastasid vahetusosakonna töötajad Loomingu Raamatukogu kogu, liites sellele viimase aasta-poolteise jooksul saabunud eksemplarid ja puhastades samal ajal liigsetest eksemplaridest.

Seoses kogude säilituspõhimõtete uue läbiarutamisega ja fikseerimisega alustati ka eestikeelse ilukirjanduse kogu süstemaatilist puhastamist liigsetest dublettidest.

Vähendati rootsikeelse liigikirjanduse eksemplaarsust, eraldati fondist aktuaalsuse kaotanud trükiseid ja vananenud õpikuid, paigutati kogu kompaktsemalt.

2006. aastal jagas Eesti Hoiuraamatukogu vahetuskogust 26717 trükist.

Asutused	Eks
Rahva-,eriala ja lasteraamatukogud	2902
Kooliraamatukogud	6651
Kõrgkoolide raamatukogud	3984
Seltsid, ühiskondlikud organisatsioonid	5039
Muuseumid	1630
Ministeeriumid, valitsusasutused	1147
Laste- ja hooldekodud	1400
Vanglad, sõjavägi	2425
Muud asutused	1548
Kokku	26725
Makulatuuri läks	157672
KOKKU kustutati	184397

Nagu tabelist nähtub said Eesti Hoiuraamatukogust kõige enam raamatuid kooliraamatukogud.

Kooli- ja rahvaraamatukogudele saadeti kolm pakkumismestikku, neist kaks olid vahetuskogu ja üks varukogu raamatute kohta

3.2 VARUKOGU ÜLEVAADE

Varukogu raamatute ostmiseks kulutati 73 134 krooni, perioodika tellimisele 17127 krooni. Kokku kulutati trükiste soetamiseks 90 261 krooni. Varukogu täienes 423 trükise võrra. 01.01.2007 a. oli varukogus 27617 trükist.

2006 varukogu

	Trükiste üldarv
Seis 1.01.2006	30127
2006 tuli juurde	423
2006 kustutati	2933
Seis 1.01.2007	27617

Varukogust täiendas oma fonde aruandeaastal 20 raamatukogu. Kokku anti teistele raamatukogudele 240 raamatut. 2693 liigses eksemplaarsuses trükist suunati varukogust vahetuskogusse.

Varukogust said trükiseid järgmised raamatukogud:

Maakonnaraamatukogud: Põlva Keskraamatukogu; Jõhvi Keskraamatukogu; Lääne-Virumaa Keskraamatukogu; Harju Maakonnaraamatukogu

Rahvaraamatukogud: Tartu O.Lutsu nimeline Linnaraamatukogu; Abruca raamatukogu; Kiili raamatukogu

Kooliraamatukogud: Inglise Kolledži raamatukogu; Viimsi Keskkooli raamatukogu; Herbert Masingu Kooli raamatukogu; Kehra Keskkool raamatukogu; Abja Gümnaasiumi raamatukogu; Kadrioru Saksa Gümnaasiumi raamatukogu; Arte Gümnaasiumi raamatukogu; Rocca al Mare Kooli raamatukogu

Erialaraamatukogud: Eesti Kunstimuuseumi raamatukogu; Kadrioru Pargi raamatukogu

Kultuuriministeeriumi otsusel varukogu 2007. aastal enam ei täiendata. Otsuse kiitis heaks ka Hoiuraamatukogu nõukogu 30.11.2006.a. toimunud koosolekul.

4 HOIURAAMATUKOGU FILIAALI TEGEVUS

Eesti Pimedate Raamatukogu tegevusaruanne on lisatud eraldi. Finants- ja majandustegevuse aruanne on esitatud punktis 5 ühiselt.

5 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS (KOOS EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGUGA)

Raamatukogu 2006.a. eelarve oli 7578 tuhat krooni, sh. Pimedate Raamatukogul 1740 tuhat krooni.

		Hoiuraamatukogu	Pimedate Raamatukogu
1.	Personalikulud	3954	1197
2.	Majandamiskulud	973	528
3.	Majandamiskulud omatulude arvelt	252	15
4.	Muud kulud	5	
5.	Muud kulud (rent)	104	
6.	Fondihoidlate arendus	500	
7.	Infotehnoloogia /Kult.min./	50	

Võrreldes 2005.aastaga tõusid personalikulud 10%; majanduskulud on jäänud samale tasemele.

Jooksvale remondile kulutati 179,5 tuh. krooni, sellest kulus 167,7 tuh.krooni IV korruse hoidla põranda renoveerimiseks.

IV korruse hoidlasse paigaldati metallist siirdriiulid summas 450,0 tuh. krooni (2005.a. lõpul eraldatud investeering) .

Arendati edasi automaatse gaasikustutussüsteemi ehitust summas 500,0 tuh.krooni

Eesti Hoiuraamatukogu tegevustulud ja -kulud 2006.a. (tuhat krooni):

Eesti Hoiuraamatukogu tulud:

1.	Rent	266
2.	Kommunaalmaksud	316
3.	Muu tulu	1
KOKKU		583

Pimedate Raamatukogu tulud:

1.	Punktkirjas teavikute müük	102
KOKKU		102

Kulud (tuhat krooni)

		Kokku	sh. EPR
A	Kulud kokku	8751	1914
a1	Jooksevkulu	7758	1914
a1.1	Tööjõukulu	5087	1209
a1.1.1	Palk, preemia, hüvitis	3805	907
a1.1.2	Personali koolituskulud	25	3
a1.2	Komplekteerimiskulud kokku	393	303
a1.2.1	Kulu paber kandjatele, mikrovormidele ja auvistele kokku	393	303
a1.2.1.1	sh raamatutele	73	
a1.2.1.2	sh jadaväljaannetele	17	
a1.5	IKT kulud	282	86
a1.6	Halduskulud	867	204
a1.7	Muud kulud	1129	112
a2	Kapitalimahutused	993	
a2.1	Investeeringud põhivarasse	993	
a2.1.1	Uued ehitised ja juurdeehitised	950	
a2.1.2	Muud kapitaalmahutused	43	
a2.2	Investeeringud infotehnoloogiasse		

6 KAADER (STATISTILINE KOOS EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGUGA) JA TÖÖALANE KOOLITUS

Raamatukogu koosseisunimestikus oli 49 ametikohta, neist administratsioonis 5, hoiuosakonnas 10, vahetusosakonnas 11, eksploatatsiooniosakonnas 13 ja Eesti Pimedate Raamatukogus 10. Aruandeaasta lõpul oli raamatukogus 35 töötajat, neist ülikooliharidusega 16 töötajat, sealhulgas raamatukoguharidusega 10.

Eesti Hoiuraamatukogu hoiuosakonna vanemraamatukoguhoidja ametikohal asus märtsist 2006.a. tööle raamatukogundusliku haridusega spetsialist Silva Paluvits, kelle põhiülesandeks on trükiste märksõnastamine ja liigitamine.

Eesti Pimedate Raamatukogu kauaaegne töötaja Anneli Kengsepp siirdus 2006.a. kevadel tööle Tallinna Keskraamatukogu Pirita haruraamatukokku, tema asemel asus augustis 2006.a. infotöötaja ametikohal tööle Marja Kivihall, kellel on kõrgharidus nii raamatukogunduse kui ka sotsiaaltöö erialal.

Eesti Hoiuraamatukogu töötajad osalesid 2006.a. aktiivselt täiendkoolitustel ning erialastel konverentsidel ja seminaridel.

Eesti Hoiuraamatukogu esindajad on osalenud kõigil ELNET Konsortsiumi poolt 2006.a. jooksul korraldatud koosolekutel ja üritustel.

Peavarahoidja Kalju Tammaru jätkas tööd ERÜ terminoloogiatoimkonna esimehena. 2006. aastal lõpetas toimkond infoteaduse terminite läbivaatamise, täpsustamise ja täiendamise ning alustati lugejateeninduse terminikirjete läbivaatamist. Raamatukoguterminite andmebaasis parandati ja täiendati kogu infoteaduse terminiplakk. 5.oktoobril 2006.a. tähistas ERÜ terminoloogiatoimkond oma 35. tegevusaastat seminariga Rahvusraamatukogus. Kalju Tammaru kuulus seminari korraldustoimkonda ja esines seminaril ka ettekandega.

Kalju Tammaru esindab jätkuvalt Kultuuriministeeriumit Haridus- ja Teadusministeeriumi juures tegutsevas Teadusraamatukogude Nõukogus. Nõukogu on sel aastal põhiliselt arutanud teadusraamatukogude komplekteerimise ja rahastamise probleeme.

Kalju Tammaru on Eesti Hoiuraamatukogu tutvustanud ERÜ erialaraamatukogude sektsiooni ja märksõnastamise töörühma liikmetele, samuti mitmetele raamatukogu külastavatele kooliõpilaste gruppidele.

Kalju Tammaru rääkis raamatust ja raamatukogust Tallinna Keskraamatukogu juures koos käivas nn Sibula klubis ja Tartu Linnaraamatukogus. Samuti osales ta 25.oktoobril 2006.a. Oskar Kallase päeval – XXI eesti raamatuteaduse konverentsil Eesti Kirjandusmuuseumis Tartus.

18.-21.oktoober 2006.a. osalesid Kalju Tammaru ja Vaiko Sepper Eesti Rahvusraamatukogus korraldatud projekti TEL-ME-MOR rahvusvahelisel konverentsil Kultuuri- ja teaduspärandi digitaalne tulevik.

Kalju Tammaru andis koos Läti kultuuriministri ja Läti Rahvusraamatukogu esindajatega pressikonverentsi Lätis seoses Rahvusraamatukogu depoo teise järgu käikuandmisega novembris 2006.a. Eesti Hoiuraamatukogu direktor on alustanud arutelu Läti Rahvusraamatukoguga koostöölepingu sõlmimiseks, teemaks koostöö hoiukogu arendamise küsimustes.

Silva Paluvits stažeeris nädal aega Eesti Rahvusraamatukogu normandmete osakonnas.

Külli Gailit õpib Viljandi Kultuuriakadeemia raamatukogunduse ja infoteaduse osakonnas.

Tallinna Ülikooli infotöö keskuse poolt organiseeritud koolitustest võtsid aasta jooksul osa hoiuosakonna vanemraamatukoguhoidjad Külli Gailit ja Silva Paluvits ning pearaamatukoguhoidja Ene Sahkai ja vahetusosakonna vanemraamatukoguhoidja Marianne Peek.

Hoiuosakonna sektorijuhataja Elvi Kena võttis osa Tallinna Ülikooli juures toimuvast inglise keele kursusest.

Vaiko Sepper ja Sünne Kold osalesid e ELNET Konsortsiumi liikmesraamatukogude talveseminaril 8.-9. märtsil 2006.a. Käärikul.

Hoiuosakonna süsteemihaldur Sünne Kold osales Eesti IUG suveseminaril Hirvemäel, Värskas 13-14.juunil 2006.a..

Vaiko Sepper, Eve Lipand, Sünne Kold võtsid osa teadusraamatukogude suveseminarist *Ülikooli ja mäluasutuse koostöö – teadlaselt praktikule*, mis toimus 19-20. septembril Ojaäärsel.

Hoiuosakonna vanemraamatukoguhoidja Silva Paluvits kuulub ERÜ liigitamise ja märksõnastamise toimkonda.

Vahetusosakonna juhataja Eve Lipand osales ERÜ juures tegutsevas kogude toimkonna töös.

Vahetusosakonna töötajad Marianne Peek ja Reet Saat osalesid TTÜ IT täiendõppekeskuses arvutikasutaja baaskoolitusel.

Vaiko Sepper esines ettekandega Pimedate Infoühing "Helikiri" 20. tegevusaastale pühendatud seminaril 5. aprillil 2006 Võrumaa Keskraamatukogus.

Eesti Hoiuraamatukogu ja Eesti Pimedate Raamatukogu töötajad osalesid aasta jooksul mitmel Rahvusraamatukogus kirjastus Varrak poolt korraldatud uute raamatute tutvustamisel.

Vaiko Sepper osaleb Raamatukoguhoidja kutsekoolituse III astme programmis Eesti Rahvusraamatukogus.

Vaiko Sepper läbis 4-päevase TJO Konsultatsioonid korraldatud juhtimiskoolituse programmi, mis hõlmab järgmisi teemasid: juhtimise olemus ja juhi roll; klassikaline juhtimistsükkel ja selle rakendamine juhtimisprotsessis; juhi efektiivne ajakasutus; meeskonnatöö põhimõtted juhtkonnas; probleemide lahendamise protsess ja tehnikad; ideede

korrastamise tehnikad; ajurünnakute läbiviimine; loovuse arendamine; tulemuslike koosolekute läbiviimine; kommunikatsioonitehnikad.

25. aprillil 2006.a. osalesid Vaiko Sepper, Eesti Pimedate Raamatukogu direktor Priit Kasepalu ja infotöötaja Ülle Olt Vilniuse Pimedate Raamatukogus toimunud rahvusvahelisel puuteraamatute alasel konverentsil. Konverentsil loeti ette Priit Kasepalu ja punktkirja toimetaja Avo Falkenbergi poolt koostatud ettekanne, milles anti ülevaade Eesti Pimedate Raamatukogu koostööle Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku käsitöö osakonna ja Tallinna Ülikooli kunstiosakonna õppejõudude ja üliõpilastega, kelle poolt valmistatud puuteraamatuid leidub nii EPR-s kui ka nägemispuuetega laste koolis.

14.-17. mai osalesid Vaiko Sepper ja Priit Kasepalu õppereisil Helsingi Celia raamatukogus ja Espoos Arla Instituudi kutseõppekeskuses nägemispuudega inimestele.

30. mail 2006.a. osalesid Vaiko Sepper ja Kalju Tammaru ERÜ juhatuse laiendatud koosseisuga koosolekust, kus muuhulgas anti ülevaade Kultuuriministeeriumi tegevusest raamatukogunduse alal ja arengukavast 2007-2010.a.

2. juunil 2006.a. rääkis Vaiko Sepper Eesti Pimedate Raamatukogus 14.-17. mail toimunud Soome reisi muljetest nii raamatukogu töötajatele kui ka Põhja-Eesti Pimedate Ühingu ja Pimedate Liidu esindajatele.

6.okt. esines Vaiko Sepper ERÜ erialasektsiooni poolt korraldatud seminaril Briti Nõukogu Infokeskuses ettekandega „Esitluse ettevalmistamise valu ja võlu”.

19.okt. 2006.a. osales kantselei juhataja Ene Jürlau koolitusfirma VASTUS poolt kooraldatud täienduskoolitusel *Aktuaalne tööseadusandlus. Tööandjalt nõutavad dokumendid. Tööturu olukord ja töötajate valik.*

Raamatupidaja Tiia-Heidi Randla on aruandeaastal osalenud kolmel raamatupidamisalasel täiendkoolitusel (raamatupidamisprogramm Eeva, maksusoodustused, erisoodustusmaks, jne.)

Vaiko Sepper ja Taimi Olmet Eesti Pimedate Raamatukogust osalesid 20.-21.aprillil 2006.a. OÜ Münt Grupp koolitusosakonna Rahvakoolitus-ELU korraldatud 2-päevasest esmaabikoolitusest 16 tunni ulatuses.

Eesti Hoiuraamatukogu töökeskkonnavolinik Reet Saat ja Eesti Pimedate Raamatukogu töökeskkonnavolinik Mart Vaaks osalesid 03.-05.mail 2006.a. E-Katedraal koolituskeskuse poolt korraldatud töökeskkonna volinike ja –nõukogu liikmete ning töökeskkonna spetsialistide väljaõppe kursusest.

Direktor Vaiko Sepper kohtus kahel korral Soome Varastokirjasto direktoriga ja arutas edasise koostöö küsimusi ja võimalikku visiiti Kuopiosse 2007.a.

7 TEGEVUSKAVA 2007. AASTAKS

- ✚ Viia lõpule INNOPACi konverteeritud kirjade parandamine ja korrastamine.
- ✚ Alustada hoiukogu raamatufondi kontrolli läbiviimist. Teha inventuur 2-formaadi raamatu osas.
- ✚ Jätkata hoiu- ja vahetuskogu tööd reguleerivate juhendite koostamist (hoiu- ja

- vahetuskoogu komplekteerimise põhimõtted, teavikute arvestuse juhend, jt.).
- ✚ Jätkata hoidlate renoveerimist (põrandate remont, siirdriulite soetamine ja paigaldamine).
  - ✚ Viia lõpule automaatse gaaskustutussüsteemi paigaldamine ja soetada varugaas.
  - ✚ Optimeerida asutuse struktuur, viia ametijuhendid ja töölepingud omavahel vastavusse.
  - ✚ Parandada töökeskkonda (fuajee ja tööruumide remont).
  - ✚ Panna regulaarselt koduleheküljele vahetuskoogu pakkumisnimekirju ja teavitada sellest rahva- ja kooliraamatukogusid.
  - ✚ Jätkata fondide puhastamist mittevajalikust ja liigses eksemplaarsuses olevast kirjandusest.
  - ✚ Sisse seada sobivad ruumid I korrusel vahetuskoogusse saabunud kirjanduse sorteerimiseks.
  - ✚ Osaleda aktiivselt täiendkoolitustel ja muudel raamatukogunduslikel üritustel.

Vaiko Sepper
Eesti Hoiuraamatukogu direktor

14.märts 2007.a.

EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGU 2006. AASTA ARUANNE

1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE

Eesti Pimedate Raamatukogu põhiülesanne on valmistada, koguda, säilitada ning laenutada nägemispuudega inimestele heli- ja punktkirjas teavikuid.

Aastal 1994 loodi tollase Eesti Pimedate Ühingu helistuudiost sihtasutus, mis tegevusvaldkondade liitmise tulemusel arendati Sihtasutuseks Eesti Pimedate Raamatukogu. Alates 2001. aastast anti Sotsiaalministeeriumi vastutusalas olnud sihtasutus Kultuuriministeeriumi vastutusalasse.

Nägemispuudega inimeste poolt loodud ja nende eestvedamisel arendatud sihtasutus ei suutnud projektipõhiselt rahastatuna raamatukoguteeninduse üldise arenguga kaasas käia. Vajadus raamatukogu kindlamalt rahastada ning tagada pimedatele ja vaegnägijatele teavikute parem kättesaadavus tingis Eesti Pimedate Raamatukogu üleviimise riigieelarvest rahastamisele.

Vastavalt kultuuriministri 11. novembri 2003. aasta määrusele nr. 18, millega muudeti Eesti Hoiuraamatukogu põhimäärust, hakkas Eesti Hoiuraamatukogu filiaalina alates 1. jaanuarist 2004 tööle Eesti Pimedate Raamatukogu.

Eesti Hoiuraamatukogu rendib Eesti Pimedate Raamatukogule ruume Põhja-Eesti Pimedate Ühingu kuuluvas hoones Tondi 8a, 11313 Tallinn.

Vastavalt Pimedate Raamatukogu 29. märtsil 2004. aastal kinnitatud põhimäärusele juhib raamatukogu tegevust direktor.

Raamatukogu tegevust nõustab nõukogu, mille koosseis seoses liikmete volituste tähtaja lõppemisega 2006. aastal osaliselt muutus. Nõukogu eelmisse koosseisu kuulusid esindajad Kultuuriministeeriumist, Haridus- ja Teadusministeeriumist, Sotsiaalministeeriumist, Rahvusraamatukogust, Hoiuraamatukogust, Lääne Maakonna Keskraamatukogust, Pimedate Liidust ja Pimedate Raamatukogust. Uude koosseisu kuuluvad lisaks nimetatud

ministeeriumide, Rahvusraamatukogu, Lääne Maakonna Keskraamatukogu ja Pimedate Liidu esindajatele ka Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse esindaja ning raamatukogu 2 lugejat, kuid ei kuulu Hoiuraamatukogu ega Pimedate Raamatukogu töötajad.

Nõukogu pidas 2006. aastal 2 koosolekut. Neil arutati raamatukogu 2005. aasta töö tulemusi, 2006. aasta tegevust ja 2007. aasta tegevusplaane, Eesti nägemispuudega inimeste raamatukoguteenindust maailma taustsüsteemis, tööd raamatuvõlglastega ning osalemist kaasrahastajana puuteraamatute valmistamise projektides. Nõukogu liikmed tegid ettepanekuid raamatukogu töö täiustamiseks.

2 KOGUD

Aasta 2006 lõpul oli laenutuses:

- heliraamatuid 3826 eksemplari;
- punktkirjas raamatuid 949 eksemplari;
- tavakirjas raamatuid 337 eksemplari;
- ajakirju 48 aastakomplekti;
- puuteraamatuid 10 eksemplari.

Aastal 2006 on valmistatud:

- eestikeelseid heliraamatuid 63 nimetust, 717 originaaltundi, kokku 6575 kuulamistundi;
- venekeelseid heliraamatuid 15 nimetust, 190 originaaltundi, kokku 1595 kuulamistundi;
- heliajalehti ja -ajakirju 327 originaaltundi, kokku 25 453 kassetil, 15 944 komplekti;
- punktkirjas trükiseid (välja arvatud õpikud ja töövihikud) 65 nimetust, 14625 punktkirjalehekülge originaalteksti, kokku 29778 punktkirjalehekülge;
- punktkirjas õpikuid ja töövihikuid 22 nimetust, 3967 punktkirjalehekülge originaalteksti, kokku 7934 punktkirjalehekülge;
- nägemispuudega inimeste elu kajastavat heliajakirja "Epüfon" 10 numbrit.

Igast eestikeelsest heliraamatust on üldjuhul valmistatud 6 ja venekeelsest heliraamatust 5 helikassetidel eksemplari. Osast eestikeelsetest heliraamatutest on tehtud 7-13 ja igast venekeelsest heliraamatust 6 CD-plaatidel eksemplari. Igast heliajalehest ja -ajakirjast on valmistatud kuni 160 ning igast punktkirjas raamatust 2 ja ajakirjast kuni 5 eksemplari.

Teavikute arvestuse pidamiseks ja laenutamiseks on kasutusel raamatukogundustarkvara Kirjasto 3000. Ligikaudu kolmandik teavikutest on sisestatud ka internetipõhisesse elektronkataloogi URRAM.

Raamatukogus heliraamatutena salvestatavate ja punktkirjas trükitavate raamatute valiku põhimõtted:

- jälgitakse, et raamatud vastaksid võimalikult erinevale maitsele ja huvitaksid võimalikult paljusid lugejaid;
- arvestatakse lugejate konkreetsete soovidega;
- arvestatakse koolides (ka kõrgkoolides) soovitatava ilukirjandusega;
- arvestatakse temaatilise kirjanduse mitmekülge valiku pakkumisega;
- edastatakse nägemispuudega inimeste elu käsitlevat kirjandust;
- edastatakse kaasaegset väärtkirjandust, mille üle otsustatakse ajakirjanduses ilmunud retsensioonide järgi.

Raamatute kättesaadavuse probleemi on aidanud lahendada see, et Hoiuraamatukogu on laenutanud Pimedate Raamatukogule oma kogudes olevaid raamatuid vajalikuks ajaks ja arvestanud oma ostudel võimalusel ka Pimedate Raamatukogu soove.

Kogusid on täiendatud lisaks enda valmistatud teavikutele ka heliraamatute ostmise teel. Heliraamatuid on ostetud MTÜ-lt Pimedate Infoühing Helikiri, Eesti Päevalehe Kirjastuselt, AS-lt Kirjastus Elmatar, Ismart OÜ-lt Eesti Raadiolt ja kauplustest. Põhja-Eesti Pimedate Ühing on raamatukogule üle andnud vabatahtlike esitajate salvestatud heliraamatuid ning Tallinna Ülikooli Käsitöö ja Kodunduse Didaktika Õppetool üliõpilaste valmistatud puuteraamatuid.

3 TEAVIKUTE LAENUTAMINE

Kasutuseeskirjas on sätestatud, et raamatukogu teenindab helikandjatel, punktkirjas ja elektrooniliste teavikute laenutamisel nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega inimesi ning nägemispuudega inimeste tegevust, rehabiliteerimist ja õpetamist käsitlevate tavakirjas teavikute laenutamisel kõiki soovijaid. Kui lugeja on nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega, annab ta allkirjastatud kinnituse lugejakaardile.

Kogudes olevaid teavikuid laenutati vahetult raamatukogust, posti ja raamatukogudevahelise laenutuse teel.

Aastal 2006 oli:

- heli- ja punktkirjas raamatute laenajaid 181, kusjuures aasta jooksul lisandus 38 laenajat;
- heliajalehtede ja -ajakirjade posti teel laenajaid 205;
- posti teel teenindatavaid üksiklugejaid 40;
- posti teel teenindatavaid raamatukogusid, asutusi ja organisatsioone 12;
- laenutusi 5435;

sealhulgas heliajalehtede ja -ajakirjade laenutusi posti teel 597;

laenutusi raamatukogudevahelise laenutuse teel 335

Alates 2006.a. märtsist pikendas raamatukogu lahtiolekuaegu. Sellest ajast on raamatukogu avatud neljal päeval nädalas a 6 tundi. Varasematel aastatel oli raamatukogu infotöötaja puhkuse ajal suvel suletud. 2006. aastal oli raamatukogu aga juulis avatud ühel päeval nädalas.

Võrreldes 2005. aastaga on laenutuste arv suurenenud 8%. Pidevalt on suurenenud ka maakondades elavate Pimedate Raamatukogust teavikuid posti teel laenavate lugejate ja nende laenutuste arv.

Mitme maakonna keskraamatukogud on tellinud nägemispuudega inimeste teenindamiseks Pimedate Raamatukogust teavikuid raamatukogudevahelise laenutuse teel. Seda on teinud ka linna- ja maaraamatukogud ning hooldekodud.

Raamatukogu saadab omavalmistatud või Pimedate Infoühingult Helikiri ostetud teavikuid Tartu Linnaraamatukogule ja Pärnu Keskraamatukogule, kes Osaühingu Epitar raamatukogu ja Lääne-Eesti Pimedate Ühingu raamatukogu kaudu korraldavad nende laenutamist kohapeal.

4 HELIKANDJATEL TEAVIKUTE VALMISTAMINE

Raamatukogus valmistati heliraamatuid, heliajalehti ja heliajakirju.

Heliraamatute valmistamise mahu suurendamine tingis vajaduse leida uusi teksti esitajaid. 2006. aastal on katsetatud 7 inimese esitust.

Evitatud on heliraamatute digitaalsalvestuse tehnoloogia. Teisel poolaastal valmistati nii eestikeelseid ka venekeelseid heliraamatuid kassetidel ja CD-plaatidel. Eestikeelsete heliraamatute valmistamise mahu suurendamiseks töötas helistuudio juhataja välja kodus tekstide arvutiga salvestamise tehnoloogia, mille võttis kasutusele 2 esitajat.

Vanade ja väärtuslike magnetofonilintidel heliraamatute restaureerimiseks ning salvestamiseks CD-plaatidele on saadud helisalvestustöid tegevatelt firmadelt ja organisatsioonidelt hinnapakumised.

5 PUNKTKIRJAS TEAVIKUTE VALMISTAMINE

Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse tellimusel ning Haridus- ja Teadusministeeriumi rahastamisel valmistati 2006. aastal 22 punktkirjas õpikut ja töövihikut laenutamiseks tavakoolide pimedatele õpilastele. Tartu Emajõe Kool raamatukogult punktkirjas õpikute valmistamist ei tellinud. Valmistatud punktkirjas teavikutest oli suur osakaal ilu- ja muulaadsel kirjandusel. Kasvanud on õpilastele soovitusliku kirjanduse valmistamise maht. Lahendamist vajab aga Emajõe Kooli õpilastele kasutamiseks mõeldud raamatute valmistamise rahastamine.

Probleemid on punktkirjas raamatute kasutajate väike arv, punktkirja vähene õpetamine ning pimedate vähene huvi selle kirja vastu.

Punktkirjas teavikutesse reljeefpiltide valmistamiseks õpiti tundma piltide kohandamise põhinõudeid ja evitati paisupaberil reljeefpiltide valmistamise tehnoloogia.

6 JUURDEPÄÄS ELEKTROONILISELE TEABELE

Kõnesüntesaatori abil arvutit kasutataval nägemispuudega inimestel on interneti kasutamine tavapärasest keerukam - ekraanilugeja ei loe pilte ega graafilist kujundust ning üleminekul ühelt lingilt teisele loeb kõik ekraanil olevad linkide pealkirjad.

Nägemispuudega arvutikasutajatele on edastatud kõnesüntesaatoriga kuulamiseks või suurendusprogrammiga lugemiseks "Eesti Päevalehe", "SL Õhtulehe" ja "Postimehe" numbrite elektroonilisi tekstiversioone. Varasematel aastatel katkes raamatukogu töötajate kollektiivpuhkuse ajal nende saatmine. 2006. aastal edastas neid puhkuste ajal Hoiuraamatukogu direktor. Aasta algul kasutas teenust 28 ja lõpul 42 inimest.

Vajalik on luua vastava tarkvaraga süsteem, mis kindlustaks kasutajate juurdepääsu tekstiversioonidele neile sobival ajal ning võimaldaks laiendada edastatavate ajalehtede ja ajakirjade hulka. See süsteem peaks hõlmama ka raamatute elektroonilisi tekste.

Ajalehtede ja ajakirjade Interneti arhiivide põhjal on koostatud ning raamatukogu kodulehel avaldatud lingikogu viidete nägemispuudega inimeste elu ja tegevust käsitlevatele artiklitele, mis sisaldas aasta lõpuks 670 linki. Kodulehele on paigutatud ka raamatukogu kohta avaldatud kirjutised.

7 TEGEVUSE TUTVUSTAMINE

4. jaanuaril, punktkirja looja Louis Braille' sünniaastapäeval, märkis raamatukogu kolmandat korda rahvusvahelist punktkirjapäeva. Direktor osales esimehena Pimedate Liidu punktkirjakonkursi žürii töös.

19. oktoobril korraldati koos Pärnu Keskraamatukogu ja Lääne-Eesti Pimedate Ühingu Pärnu osakonnaga Pärnus ettelugemispäeva märkiv lugejate konverents. Selle ettekanded käsitlesid nägemispuudega inimeste raamatukoguteenindust Pärnus ja Tallinnas, eluloolist sariteost "Lehekülgi Eesti pimedate ajaloo", puuteraamatute valmistamist, juttude kirjutamist kõnesüntesaatoriga arvutil ning näitleja mõtteid heliraamatute salvestamisest. Välja oli pandud näitus pimedate raamatutest. Konverentsil oli üle 50 osaleja.

Esmakordselt korraldati raamatukogus kohtumine kirjanikuga. Kohtumisel Erik Tohvriga osales üle 20 kirjandushuvilise.

Tehtavat on tutvustatud ajakirjades "Raamatukogu" ja "Valguse Kaja", ajalehtedes "Eesti Päevaleht", "Linnaleht", "Pärnu Linnaleht" ja "Pärnu Postimees", Eesti Televisiooni saates "Aktuaalne kaamera" ja saatesarjades "Teateid tegelikkusest" ning "Puutepunkt", STV uudistesaares, Raadios Marta ning Põhja-Eesti Pimedate Ühingu infolehes "Kuukiir".

Direktor ja infotöötaja osalesid Vilniuses Leedu Pimedate Raamatukogus reljeefpiltide ja puuteraamatute valmistamist käsitletud seminaril. Raamatukogu töötajate ettekanne avaldati ka seminari kogumikus leedu ja inglise keeles.

Direktor ja infotöötaja osalesid Võrumaa Keskraamatukogus Pimedate Infoühingu Helikiri 20. aastapäeva seminaril, millel infotöötaja esines ettekandega lugejauuringu tulemustest. Direktor esines Tartus Eesti Pimedate Muuseumi 20. muuseumipäeval ettekandega raamatukogust riigieelarvel. Ta osales raamatukogu esindajana Tartus Eesti Postimuuseumis näituse "Kuidas kirjutab see, kes ei näe?" avamisel, Tartu Emajõe Kooli lõpuaktusel, Pärnus pimedate keskuse uute ruumide avamisel, Tartumaal Kavastus pimedate rahvajutustaja Kaarel

Jürjensoni 4. mälestuspäeval, Tallinnas Eesti Pimedate Liidu 85. aastapäeva konverentsil, Tartus silmahaiguste professori Ernst Blessigi hauatähise taasavamisel ja OÜ Epitar raadiosõlme 50. aastapäeval. Direktor ja punktkirjatoimetaja aitasid kaasa Tallinnas esimese reljeefsete märgukividega ülekäiguraja avamist märkiva ürituse läbiviimisele. Raamatukogu ja MTÜ Jumalalaegas koostööna saadeti lugejatele ning abivahendikeskuse Silmalaegas klientidele omaesitatud jõululauludega CD-plaat.

Raamatukogu on tutvustatud seda külastanud Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia raamatukogunduse ja Tallinna Ülikooli sotsiaaltöö üliõpilastele, samuti sotsiaaltöötajatele.

Edaspidi on vajalik raamatukogu tegevust tutvustada enam neile nägemispuudega inimestele, kes ei kuulu pimedate ühingutesse, samuti rahvaraamatukogude töötajatele ja omavalitsuste sotsiaaltöötajatele.

8 KAADER

Aastal 2006 töötas raamatukogus 9 täistööajaga töötajat. Neist 3 olid nägemispuudega, 1 nägemispuude ja füüsilise puudega ning 1 füüsilise puudega. Ametis oli 2 raamatukogundusliku kõrgharidusega infotöötajat, samuti helikandjatel ning punktkirjas teavikute valmistajad. Aasta keskel vahetus üks infotöötaja. Töövõtulepingute alusel töötasid heliraamatute, -ajalehtede ja -ajakirjade tekstide esitajad (peamiselt näitlejad ja diktorid), köitja, heliajalehtede ümbrike vormistaja ning ruumide koristaja.

Direktor osales 2006. aastal Tallinna Ülikooli Infotöö Keskuse projekti toetustatluse kirjutamise ja raamatukogu arengukava koostamise ning infotöötaja märksõnastamise koolitusel.

Direktor ja infotöötaja tutvusid Helsingis Celia - Nägemispuudeliste Raamatukoguga.

Helistuudio juhataja osales E-Katedraal Koolituskeskuse töökeskkonnavoliniku ja tekstitöötaja Münt Grupp OÜ esmaabikoolitusel.

Eesti Pimedate Raamatukogu direktor oli detsembrini Hoiuraamatukogu nõukogu liige.

Eesti Puuetega Inimeste Koda, Sotsiaalministeerium ja Eesti Tööandjate Keskkliit tunnustasid Pimedate Raamatukogus puuetega inimeste tööerakendamisel tehtu eest Hoiuraamatukogu puuetega inimeste sõbraliku tööandja märgiga. Märk kehtib 2008. aasta 31. märtsini.

9 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS

Eesti Pimedate Raamatukogu finants- ja majandustegevus on kajastatud Eesti Hoiuraamatukogu 2006. aasta aruande 5. alajaotuses.

10 VISIOON

Aastal 2007:

- ✚ evitatakse laenutamine tarkvara URRAM põhjal;
- ✚ hoitakse raamatukogu suvel lugejatele avatuna tavapärasel lahtiolekuaegadel;
- ✚ korrastatakse punkt- ja tavakirjas teavikute fond;
- ✚ suurendatakse võrreldes 2006. aastaga heliraamatute valmistamisel originaaltundide mahtu, 30. juuniks lõpetatakse kassetidel heliraamatute valmistamine ja edaspidi jätkatakse nende valmistamist vaid CD-plaatidel;
- ✚ otsitakse uusi teksti esitajaid ja katsetatakse nende esitust;
- ✚ tellitakse vanade ja väärtuslike heliraamatute restaureerimist ning salvestamist CD-plaatidele;
- ✚ valmistatakse punktkirjas teavikuid 2006. aasta tasemel;
- ✚ täiendatakse raamatukogu kodulehte;
- ✚ märgitakse rahvusvahelist punktkirjapäeva;
- ✚ korraldatakse koos Tartu Linnaraamatukogu ja Lõuna-Eesti Pimedate Ühinguga ettelugemispäeva märkiv lugejate konverents Tartus;
- ✚ korraldatakse koos Põhja-Eesti Pimedate Ühinguga Tallinna nägemispuudega inimeste raamatukoguteeninduse alguse 60. aastapäeva märkiv arvutipäev;
- ✚ tutvustatakse raamatukogu tööd kohtumistel maakondade nägemispuudega inimestega;
- ✚ osaletakse Jüri raamatukogus nägemispuudega inimesi tutvustava ürituse läbiviimisel;
- ✚ tutvustatakse raamatukogu tööd ajakirjanduses.

Priit Kasepalu
Eesti Pimedate Raamatukogu direktor
14. märts 2007. a.

Vaiko Sepper
Eesti Hoiuraamatukogu direktor
14.märts 2007.a.